

Nieuwsbrief rechtsgeschiedenis – juli 2008 zie ook: www.rechtsgeschiedenis.be

Woord vooraf

Op 25 juni kreeg onze collega Bram Delbecke de naar Juan Luis Vives genoemde prijs van het Tijdschrift voor Sociaal Recht. De titel van zijn bekroonde bijdrage die in het TSR zal verschijnen was **Grondwettelijke ironie. De aansprakelijkheid van de werknemers van de schrijvende pers**. De auteur koppelt erin rechtsgeschiedenis aan hedendaags recht. Hij wijst erop dat art. 25, lid 2 van de Belgische grondwet dat in 1831 de schrijvende pers wou beschermen door de invoering van een getrapte aansprakelijkheid nu een molensteen om de hals geworden is en pleit voor de afschaffing ervan.

De redactie van de nieuwsbrief wenst Bram Delbecke van harte geluk met deze bekroning, al was het maar omdat ze, alweer, ook een pluim is op de hoed van elke rechtshistoricus.

We willen echter ook deze gelegenheid aangrijpen om een lans te breken voor de studie van de geschiedenis van het sociaal en het economisch recht. Wij rechtshistorici bestuderen immers vooral de klassiekers, zoals de grondwet, het burgerlijk recht, het strafrecht of de instellingen. De geschiedenis van het sociaal en het economisch recht komt echter weinig of niet aan bod in ons onderzoek of onze cursussen, al zijn er ook uitzonderingen, zoals bv. het proefschrift van Klomp over het handelsrecht of de cursus Historische ontwikkeling van het arbeidsrecht en het sociale zekerheidsrecht die Michel Magits aan de VUB doceert. Het is betreurenswaard dat hun voorbeeld niet meer navolging krijgt, want er zijn op dit vlak heel wat mooie bronnen. Bovendien is het ook gevaarlijk. Als de rechtsgeschiedenis geen aandacht heeft voor de 'jongere' terreinen van het recht, dan bestaat het gevaar dat de specialisten daarvan rechtsgeschiedenis weinig zinvol achten. Nochtans is duidelijk uit de bekroning van Delbecke dat ook zij de rechtsgeschiedenis weten te waarderen, maar wij dienen dan wel aandacht te hebben voor de geschiedenis van hun recht.

D. Heirbaut & B. Debaenst

Recente publicaties :

HERMANS, Herman, *Een ambitieuze jurist in gevaarlijk vaarwater. Johannes van Loon. President van de Hoge Raad in oorlogstijd*, Den Haag, Sdu Uitgevers, 2008, ISBN 978 90 12 38054 6.

In november 1940 werd mr. L.E. Visser, president van het hoogste Nederlandse rechtscollege, de Hoge Raad der Nederlanden, van zijn ambt ontheven om de enkele reden dat hij joods was.

Pas in juli 1941 werd in de vacature voorzien door de benoeming van een bedrijfsjurist uit Deventer, prof. mr. J. van Loon. Deze benoeming baarde opzien. Van Loon had geen enkele rechterlijke ervaring. Hij dankte zijn hoge positie aan de goede contacten die hij al voor de oorlog had met vooraanstaande Duitse juristen.

In dit boek wordt beschreven hoe het Van Loon in het hoogste rechtscollege is vergaan. De auteur kon zich daarvoor mede baseren op tot dusver onbekende gegevens uit het persoonlijk archief van Van Loon. Deze gegevens

werpen ook licht op het functioneren van de Hoge Raad in zijn geheel gedurende dit belangrijke tijdvak van de vaderlandse geschiedenis.

Na de oorlog werd Van Loon ter verantwoording geroepen voor de aanvaarding van het ambt van president van de Hoge Raad. De auteur plaatst vraagtekens bij de wijze waarop dit geschiedde. Dit tegen de achtergrond van het besluit van de regering om de positie van de Hoge Raad, ondanks ernstige kritiek op zijn functioneren tijdens de oorlog, niet fundamenteel ter discussie te stellen.

LIVERANI, Mario e MORA, Clelia, *I diritti del mondo cuneiforme (Mesopotamia e regioni adiacenti, ca. 2500-500 a.C.)*, Pavia, IUSS Press, 2008, +/- 670 p.

KALIFA, Dominique et KARILA-COHEN, Pierre (dir.), *Le Commissaire de police au XIXe siècle*, Publications de la Sorbonne, coll. Histoire de la France au XIX et XX siècles, 2008, 288 p. ISBN 978-2-85944-595-9, € 25.

On connaît bien le commissaire de police du XXe siècle, devenu une figure familière grâce à la fiction, dans la littérature d'abord, au cinéma et à la télévision ensuite. On connaît beaucoup moins bien son devancier du XIXe siècle, mal vu par ses contemporains et négligé par les historiens. Il ne correspond pourtant que peu à l'image du froid bureaucrate à laquelle on l'a souvent réduit.

Si, contrairement à l'inspecteur ou au « limier » de la Sûreté, il n'a alors guère sollicité l'imaginaire, ce fonctionnaire moderne a constitué à partir de la célèbre loi de février 1800 (28 pluviôse an VII) un rouage essentiel de la construction de l'État. Au contact de citadins de plus en plus nombreux, il a été un agent décisif de l'acculturation à la norme et à l'autorité, gérant au jour le jour les transgressions ordinaires, contribuant à l'édification d'un ordre quotidien.

Homme de l'entre-deux – entre pouvoir central et pouvoir local, entre État et société, élites sociales et petit peuple urbain, politisation et professionnalisation –, il résume et accompagne bien des contradictions du siècle.

Cet ouvrage collectif, dirigé par Dominique Kalifa (Paris 1) et Pierre Karila-Cohen (Rennes 2), est le premier livre entièrement consacré à ce personnage méconnu qu'il étudie en un long xixe siècle, de la Révolution à la Grande Guerre. Aussi attentif aux origines sociales des commissaires qu'à leurs itinéraires, à leurs pratiques professionnelles ou à leurs conditions de vie, il offre aussi une ample sélection de documents, pour partie inédits, qui témoignent de l'activité quotidienne de ces policiers, appelés à devenir une des figures majeures de notre contemporain.

Ont contribué à cet ouvrage : Jean-Marc Berlière, Cyril Cartayrade, Philippe Chassigne, Vincent Denis, Jean-Paul Jourdan, Dominique Kalifa, Pierre Karila-Cohen, Laurent López, John R. Merriman, Alexandre Nugues-Bourchat, Frédéric Ocqueteau, Jean-François Tanguy

Call for Papers

→ 15-16 september 2008 – Projet Volterra II – London

**Law and the End of Empire
Workshop on the afterlife of Roman law 2**

Info: <http://www.ucl.ac.uk/history/volterra/pv2.htm>

Kalender

→ 14 juli 2008 : Seminari IUAP – SOMA :

Dirk Venema (Radboud Universiteit Nijmegen) :
De Nederlandse magistratuur tijdens WOII

Derk Venema verdedigde in december vorig jaar zijn proefschrift *Rechters in oorlogstijd : De confrontatie van de Nederlandse rechterlijke macht met nationaal-socialisme en bezetting*. Dit thema sluit heel nauw aan bij de Interuniversitaire attractiepool (IUAP) *Sociopolitical history of Belgian Justice*, waar het SOMA met twee onderzoekers aan deelneemt. We hebben Derk Venema uitgenodigd voor een discussie over zijn proefschrift. De formule is enigszins anders dan bij de gewone Seminaries. Derk Venema zal de resultaten van zijn onderzoek presenteren. Mélanie Bost, onderzoeker van de IUAP-ploeg van het SOMA, zal optreden als discutant en de lijnen van de discussie uitzetten. Ook het publiek zal ruim de gelegenheid krijgen om tussen te komen. Er is simultaanvertaling Nederlands-Frans/Frans-Nederlands voorzien.

Het Seminarie vindt zoals gewoonlijk plaats in de conferentiezaal van het SOMA op **maandag 14 juli 2008**. Om praktische redenen beginnen we echter om **13.30 u** stipt. Toegang is gratis maar vooraf inschrijven is gewenst : cegesoma@cegesoma.be.

→ 23-27 september 2008 – 62ste sessie SIHDA – Fribourg:

Le contrat dans tous ses états

Info : <http://www.sihda2008.ch/accueil>

→ 16 oktober 2008 – colloque – Brest :

Les mineurs agresseurs sexuels

Info : <http://www.ouest-france.fr/2008/06/11/brest/Un-colloque-sur-les-mineurs-agresseurs-sexuels-53852471.html>

→ 11-12 december 2008 – International conference – Tilburg :

Law and Religion in the Roman Republic

Info: <http://www.lawandreligionintheromanrepublic.com>

→ academiejaar 2008-'09 – CEDANT – Collegio dei Diritti Antichia:

Introduzione al diritto bizantino (da Giustiniano ai Basilici)

Info: <http://www.iuss.unipv.it/cedant>

Varia

Met ingang van 1 september 2008 wordt C.M. 'Kees' Cappon benoemd tot bijzonder hoogleraar Geschiedenis van het notariaat aan de Uva (vanwege de Stichting tot Bevordering van de Notariële Wetenschap te Amsterdam). Kees (° 1953) studeerde geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en promoveerde in 1992 op een proefschrift over de opkomst van het testament in het Sticht Utrecht tot het midden van de veertiende eeuw. Op heden is hij nog werkzaam als universitair hoofddocent bij de afdeling Algemene Rechtsleer, sectie Rechtsgeschiedenis van de juridische faculteit van de Universiteit van Amsterdam.

De redactie wenst hem van harte proficiat!

Met vriendelijke groeten,

Dirk Heirbaut
Bruno Debaenst
M.m.v.
Chris Coppens
Frederik Dhondt
Margreet Duynstee
Sjoerd Faber
Rik Opsommer

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze lijst laten verspreiden of wilt U dat een collega of vriend aan deze lijst toegevoegd wordt, mail dan naar een van de editors:

Dirk.heirbaut@ugent.be
Bruno.debaenst@ugent.be
s.faber@rechten.vu.nl
archieff@ieper.be
M.C.I.M.Duynstee@law.leidenuniv.nl
e.c.coppens@planet.nl

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be

Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 300 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, wilt U dat dan laten weten door een e-mailtje naar:

Dirk.heirbaut@ugent.be

Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden.

Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.
